

Colofon

Titel PID Selectie-instrumenten

Versienummer Zie documenthistorie

Projectmanager

Persoonsgegevens

Project Initiatie Document (PID)

Historie

Versie	Datum	Veranderingen (concept/definitief)	Opdrachtgever	Auteur(s)
0.46	16-10-2025	Eerste concept	Persoonsgegevens	
0.57	30-10-2025	Tweede concept		
0.90	14-11-2025	Derde concept		
0.91	17-11-2025	Vierde concept		
0.92	19-11-2025	Vijfde concept		
0.95	27-11-2025	Zesde concept		

Goedkeuring

Naam	Rol	Akkoord J/N	Datum document	Versie
Persoonsgegevens	Persoonsgegevens	Ja, met annotaties verwerkt in 0.92	17-11-2025	0.91
			27-11-2025	0.95

Distributie

De volgende personen hebben een exemplaar ontvangen.

Naam	Rol	Datum document	Versie
Projectteam	Ter bespreking	16-10-2025	0.46
Stuurgroep	Ter bespreking	16-10-2025	0.46
Projectteam	Ter bespreking	30-10-2025	0.57
Stuurgroep	Ter bespreking	30-10-2025	0.57
Persoonsgegevens	Ter bespreking	30-10-2025	0.57
KVO	Ter bespreking	30-10-2025	0.57
Persoonsgegevens	Ter informatie	4-11-2025	0.57
	Ter bespreking	5-11-2025	0.57
	Ter goedkeuring	17-11-2025	0.91
KVO	Ter goedkeuring	17-11-2025	0.91
Persoonsgegevens	Ter goedkeuring	27-11-2025	0.95

<i>Goedkeuring</i>	2
<i>Distributie</i>	2
1 Project definitie	5
1.1 <i>Kenmerken opdracht</i>	5
1.2 <i>Achtergrond</i>	5
1.3 <i>Projectdoelstellingen en gewenste uitkomst</i>	5
1.4 <i>Scope, afbakening en uitsluitingen</i>	6
1.5 <i>Producten</i>	7
1.6 <i>Randvoorwaarden & aannames</i>	7
1.7 <i>Afhankelijkheden</i>	8
2 Betrokken partijen	9
2.1 <i>Stakeholders</i>	9
2.2 <i>Communicatie en verandermanagement</i>	9
3 Aanpak en strategie	10
3.1 <i>Strategie</i>	10
3.2 <i>Kaders en toetsen</i>	10
3.3 <i>Fasering</i>	11
3.4 <i>Prioritering</i>	11
3.5 <i>Eerste fase toetsing</i>	13
4 Besturing	15
4.1 <i>Centraal organiseren en beleggen in de lijn</i>	15
4.2 <i>Opdrachtgever en sturing</i>	15
4.3 <i>Projectorganisatie</i>	16
4.4 <i>Keten organisatie</i>	16
4.5 <i>Risico's, issues en kansen</i>	17
4.6 <i>Rapporteren</i>	17
5 Planning en resources	19
5.1 <i>Uitgangspunten en aannames</i>	19
5.2 <i>Mensen</i>	19
5.3 <i>Middelen</i>	20
5.4 <i>Aspiratie mijlpalen</i>	20
Appendix I. Werkwijze toetsing initieel toetsingskader	22
Appendix II. Terminologie	23

Project definitie

1.1 Kenmerken opdracht

Opdrachtgever: Persoonsgegevens

1.2 Achtergrond

Binnen de Belastingdienst worden geautomatiseerde systemen ingezet om de grote hoeveelheden aangiftes en aanslagen te verwerken. In het kader van de wet Waarborgen Gegevensverwerking Belastingdienst Douane en Toeslagen (WGBTD) is het vraagstuk opgekomen naar de reikwijdte van het verbod op geautomatiseerde besluitvorming, neergelegd in artikel 22 van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) (jo. artikel 40 uitvoeringswet AVG (UAVG)) [2023] met betrekking tot deze besluitvorming. Hierover is advies gevraagd aan de Landsadvocaat, die een breed toepassingsbereik aannam [maart 2024]. Daarop heeft de Autoriteit Persoonsgegevens (AP) een advies uitgebracht waarin het standpunt van de Landsadvocaat is genuanceerd (hierna: het AP-advies). Hoewel er weliswaar snel sprake zal zijn van profilering in de zin van artikel 4 AVG, zal minder aangenomen moeten worden dat een besluit betrokkene “in aanmerkelijke mate treft” (en zodoende kwalificeert als – in beginsel verboden – geautomatiseerd besluit als bedoeld in art. 22 AVG jo. 40 UAVG). De toezichtspraktijk van de Belastingdienst zal dientengevolge in beginsel geen nadere wettelijke grondslag behoeven, maar wel met bepaalde waarborgen moeten worden omkleed [oktober 2024]. Naar aanleiding van het AP-advies is er ook een kabinetsreactie opgesteld in december 2024.

De AP heeft op 6 maart 2025 een informatieverzoek aan de Belastingdienst gericht waarin verzocht werd om voor alle “selectie-instrumenten” gedetailleerde informatie te verschaffen over “Doel en gebruik”, “Selectie-indicatoren”, “Privacy- en grondrechttoetsen” en “Risicopotentie”. AP heeft na analyse van de aangeleverde informatie aangegeven dat onvoldoende is aangetoond dat alle selectie-instrumenten compliant zijn met wet- en regelgeving. Per brief van 8 augustus heeft AP de Belastingdienst “dringend opgeroepen een plan van aanpak op te stellen om zijn selectie-instrumenten te toetsen en te beoordelen aan de hand van de wettelijke kaders en eisen. Het gaat daarbij specifiek om het voldoen aan de algemene eisen voor geautomatiseerde risicoselectie en het voorkomen van discriminatie zoals genoemd in het artikel 22 AVG-advies van de AP”.

De staatssecretaris heeft op 10 september 2025 op de brief van de AP gereageerd met een brief met de volgende strekking.

- Zorgpunt van de AP is of de inzet van de selectie-instrumenten feitelijk in lijn is met de in het AP-advies genoemde voorwaarden.
- Ander zorgpunt van de AP is de aantoonbaarheid van de objectieve rechtvaardiging van de selectiecriteria in de door de Belastingdienst gebruikte selectie-instrumenten. AP gelast de Belastingdienst om:
 - (periodiek) te toetsen en beoordelen of de inzet van selectie-instrumenten voldoet aan de wettelijke kaders en eisen (anders gezegd: feitelijk in lijn is met het AP-advies) en, waar nodig, adequate maatregelen te nemen; en,
 - te toetsen en beoordelen of een specifieke wettelijke voorziening voor geautomatiseerde risicoselectie toch noodzakelijk is.
- Bij het opstellen van het plan zal de Belastingdienst de AP raadplegen en hun kennis en expertise benutten.

1.3 Projectdoelstellingen en gewenste uitkomst

Het doel van dit project is om de door de Belastingdienst gebruikte selectie-instrumenten in lijn te brengen met de juridische en ethische eisen en kaders die hieraan gesteld worden. Met het plan van aanpak geeft de Belastingdienst mede gevolg aan het verzoek van de Autoriteit Persoonsgegevens (AP) van 8 augustus 2025 waarin zij vraagt om te toetsen en beoordelen of:

- de inzet van selectie-instrumenten feitelijk in lijn is met haar advies over de interpretatie en reikwijdte van artikel 22 van de AVG;
- een specifieke wettelijke voorziening nodig is voor geautomatiseerde risicoselectie binnen de Belastingdienst.

De gewenste uitkomsten zijn:

- a. Het voor de selectie-instrumenten geldende toetsingskader is vastgesteld in overeenstemming met de geldende wet- en regelgeving (een initiële versie hiervan is een randvoorwaarde voor dit plan van aanpak).
- b. De binnen de Belastingdienst in gebruik zijnde selectie-instrumenten zijn getoetst aan de geldende wet- en regelgeving en de van toepassing zijnde ethische principes en, indien nodig, aangepast.
- c. Waar nodig zijn aanpassingen in de werkprocessen van de Belastingdienst doorgevoerd om te waarborgen dat de in gebruik zijn de selectie-instrumenten aan de gestelde kaders blijven voldoen.
- d. Mogelijk ontbrekend wettelijk kader dat de Belastingdienst noodzakelijk acht voor het invullen van de primaire taakstelling is beschreven. Deze beschrijving kan dienen als broninformatie voor het mogelijke latere wetgevingsproces.

Deze uitkomsten geven invulling aan de door de AP gevraagde scope, te weten:

- Het risico op discriminatoire verwerkingen is onderzocht en ondervangen (a. en b.).
- Periodiek wordt onderzocht of zich desalniettemin discriminatoire verwerkingen voordoen (a. en c.).
- Aanmerkelijke gevolgen voor betrokkene van de selectie als risico treden pas in na betekenisvolle menselijke tussenkomst (a. en b.).
- De selectie als risico heeft niet automatisch ook andere aanmerkelijke gevolgen (a. en b.).
- En “of (deels) aanvullende specifieke wetgeving nodig is” (d.).

1.4 Scope, afbakening en uitsluitingen

Een selectie-instrument is gedefinieerd als een algoritme dat objecten of subjecten selecteert op basis van selectieregels en/of selectie indicatoren (Appendix II).

De doelstelling van het project betreft het waarborgen van de compliantie met de wet- en regelgeving die op de selectie-instrumenten van toepassing is. De specifieke wet- en regelgeving in scope van het project is:

- Non-discriminatiewetgeving;
- Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG);
- Uitvoeringswet Algemene verordening gegevensbescherming (UAVG);
- Relevante onderdelen uit het bestuursrecht, waaronder in het bijzonder de Algemene wet bestuursrecht (Awb) en de algemene beginselen van behoorlijk bestuur (abbb).

Hierbinnen is ook het ethisch perspectief van belang¹. Ethiek gaat over het doen van het juiste, met een goede reden. Het biedt een aanvullend perspectief op wat dwingend voortvloeit uit wet- en regelgeving, en helpt bij het maken van keuzes wanneer wetten ruimte laten voor interpretatie of nadere invulling vragen. Juist daarom is ethiek onmisbaar bij de ontwikkeling en toepassing van algoritmische technologieën. Hoewel de algemene risico's van deze technologieën bekend zijn, worden ze nog onvoldoende expliciet geadresseerd in bestaande wetgeving en beleid. Om deze risico's zichtbaar te maken, hanteert de Belastingdienst zeven ethische principes:

- Menselijke toezicht en betrokkenheid
- Robuustheid en veiligheid
- Privacy en databeheer
- Transparantie
- Diversiteit, non-discriminatie en rechtvaardigheid
- Maatschappelijk- en milieubewustzijn
- Verantwoordelijkheid

Selectie-instrumenten zijn ingebed in de bedrijfsprocessen van de Belastingdienst en dienen ook getoetst te worden in de context van die processen. Met name moet gekeken worden naar eventuele menselijke tussenkomst, repeterende opvolging en gekoppelde processen. In scope zijn dan:

- De werking van de geautomatiseerde selectie.
- Menselijke tussenkomst (zoals handmatige behandeling) na de geautomatiseerde selectie in het bedrijfsproces.
- Geautomatiseerde gevolgen van automatische selectie in processen en systemen.

Expliciet uitgesloten van dit project is het eventueel benodigd herstel van beslissingen die zijn genomen op basis van selectie-instrumenten die niet aan de nieuwe toetsingskaders voldoen.

¹ In dit document wordt verwezen naar juridische- en ethische kaders, waarbij we erkennen dat dat deels overlappende kaders zijn.

Selectie-instrumenten worden in de voortbrengingsprocessen gecreëerd en daarna vaak voor langere tijd gebruikt. Om voortdurende compliance te waarborgen zijn ook in scope:

- Het compliant implementeren en gebruiken van het selectie-instrument inclusief de inbedding in het bedrijfsproces.
- Het waarborgen van compliance bij het aanbrengen van wijzigingen in in-gebruik zijnde selectie-instrumenten en de inbedding daarvan in de bedrijfsprocessen.
- Periodieke hertoetsing op compliance zoals noodzakelijkheid van het in gebruik zijnde selectie-instrument.
- Structurele inbedding van het onderhoud van het toetsingskader in de staande organisatie om voortdurende compliance met wet- en regelgeving te waarborgen.

Het project heeft alle applicaties met selectie-instrumenten van de Belastingdienst in scope. Expliciet uitgesloten zijn de Douane en Dienst Toeslagen.

De eerste project scope en -planning is gebaseerd op de huidige inventarisatie van applicaties met selectie-instrumenten (deze bevat 102 selectie-instrumenten). Omdat tijdens het project het actueel houden van de inventarisatie in de bedrijfsvoering wordt geïmplementeerd, zal, nadat dit gewaarborgd is, de inventarisatie van selectie-instrumenten nog éénmaal geactualiseerd worden. Extra geïdentificeerde selectie-instrumenten worden aan de scope van het project toegevoegd.

Waarborging van de compliance in de Belastingdienst vereist ook bepaalde kennis en vaardigheden van medewerkers die selectie-instrumenten ontwikkelen en gebruiken. Dat brengt de volgende scope in het project:

- Vaststellen van de doelgroepen en vereiste kennis en inzicht per doelgroep.
- Ontwerpen en uitvoeren van de veranderstrategie.
- Waar nodig ontwikkelen van de benodigde trainings- en communicatiematerialen.
- Waar nodig opzetten of uitbreiden van de feedback en monitoring om de voortgang te toetsen.

1.5 Producten

1.5.1 Producten voor de hele Belastingdienst

De projectdoelstellingen en reikwijdte vereisen eenduidige en éénmalige levering van de onderstaande resultaten voor de gehele Belastingdienst:

- Vastgesteld toetsingskader voor de beschreven scope, inclusief de onderliggende duiding en de kennis benodigd voor de toepassing ervan.
- De benodigde toetsinstrumenten voor het toetsingskader inclusief documentatie-standaarden en (centrale) vastlegging van de documentatie.
- Borging van de kaders en de toetsing in de opzet van de standaard werkwijzen.
- Tijdens het toetsen van de selectie-instrumenten wordt beoordeeld of de huidige wet voldoende basis biedt voor de geautomatiseerde risicoselectie. Indien dat niet het geval is, wordt vastgesteld of een nieuwe specifieke wettelijke grondslag nodig is.
- Een veranderstrategie inclusief doelgroep-analyse, de daarvoor benodigde training en communicatiemiddelen alsmede de keten- en lijn overstijgende veranderactiviteiten (bijvoorbeeld nieuwsbrieven, intranet updates en trainingen).

1.5.2 Producten geleverd via projecten in de ketens

De onderstaande resultaten zijn specifiek per keten en kunnen binnen de ketens geleverd worden. De resultaten worden voor elk van de selectie-instrumenten in de scope geleverd.

- Documentatie van de uitgevoerde toetsen en vastlegging van de bevindingen.
- Vereiste documentatie voor de rechtvaardiging van de selectie-instrumenten (inclusief kenbaarheid, transparantie en uitlegbaarheid).
- Planning voor de aanpassing van het selectie-instrument (indien nodig).
- Aanpassing selectie-instrument (indien nodig) – de kosten en doorlooptijd nodig voor eventuele aanpassing zijn niet opgenomen in dit plan. Dit zal aan de (decentrale) project scope worden toegevoegd als deze bekend wordt.
- Aangepaste werkwijze geïmplementeerd in de keten, de desbetreffende dienstonderdelen en de product-teams, inclusief het benodigde verandermanagement in de keten en lijn (ondersteund door het centrale team).

1.6 Randvoorwaarden & aannames

Randvoorwaarden:

- Overeenstemming over het toetsingskader binnen de Belastingdienst en met de Autoriteit Persoonsgegevens.
- Interne besluitvorming t.a.v. de inzet van biastoetsing.
- Besluitvorming t.a.v. de benodigde grondslag voor de verwerking van bijzondere persoonsgegevens voor het kunnen uitvoeren van de bias toetsing.
- Beschikbaarheid van de juiste informatiesystemen om voor de toetsen op zowel regel- als instrument- en procesniveau de bijbehorende vastlegging effectief en efficiënt te regelen (centrale vastlegging van de resultaten).

Aannames:

- Door de verschillende toetsen onderling beter op elkaar af te stemmen of er meer geïntegreerde toetsen van te maken, zal de efficiëntie van de uitvoering tijdens het project aanzienlijk toenemen.
- De geconsolideerde toetsen zijn praktisch inpasbaar en werkbaar in de ketens.
- Herhaald uitvoeren van de toetsen zal de efficiëntie verhogen.
- Uitvoering van DPIA's brengt alle selectie-instrumenten binnen dat bedrijfsproces in beeld.

1.7 Afhankelijkheden

Afhankelijkheden zijn:

- Beschikbare capaciteit voor kaderstelling en toetsing door de centrale teams (VT, CDO, CPO, UHB, DF&A).
- Beschikbaar stellen van capaciteit en middelen in de ketens voor het uitvoeren van de toetsen, ook rekening houdend met de andere strategische prioriteiten.
- Ontwikkelingen in wetgeving en jurisprudentie die aanpassingen in kaders en toetsen noodzakelijk maken.

2

Betrokken partijen

2.1 Stakeholders

Stakeholder	Betrokkenheid
Autoriteit Persoonsgegevens	(nog af te stemmen)
Bestuursteam Belastingdienst	De meest betrokken directies zijn vertegenwoordigd in de stuurgroep. Maandelijks voortgangsrapportages en stuurgroep vergaderingen worden gehouden indien nodig.
Directie CDC	Communicatie naar medewerkers.
Persoonsgegevens	(nog af te stemmen)
Directie BPZ	Afstemming en coördinatie van de politieke en bestuurlijke communicatie.
Directie DF&A	Onderdeel van centrale toetsings- en expertise-teams. Deelname in toetsing van selectie-instrumenten. Vertegenwoordiging in de stuurgroep.
Directie FJZ	Onderdeel van centrale toetsings- en expertise-teams. Vertegenwoordiging in de stuurgroep.
Directie FZ	Onderdeel van centrale toetsings- en expertise-teams. Betrokken in de analyse van de wettelijke grondslag.
Directie IV	Onderdeel van centrale toetsings- en expertise-teams. Vertegenwoordiging in de stuurgroep.
Directie UHB	Onderdeel van centrale toetsings- en expertise-teams. Vertegenwoordiging in de stuurgroep.
Directie VT	Onderdeel van centrale toetsings- en expertise-teams. Vertegenwoordiging in de stuurgroep.
Persoonsgegevens	(nog af te stemmen)
Ketenvoorzitters	Meest betrokken directies zijn vertegenwoordigd in de stuurgroep.
Ketenmanagers	Via reguliere processen, waarbij het projectteam het centrale aanspreekpunt is voor regie.
Product managers en product owners	Via reguliere processen, waarbij het centrale projectteam het centrale aanspreekpunt is voor regie. Het centrale expertiseteam is het aanspreekpunt voor inhoudelijke aspecten.

Tabel 1 Stakeholders

2.2 Communicatie en verandermanagement

Borging van de compliantie in de organisatie vraagt ook specifieke kennis, inzichten en vaardigheden van de medewerkers die selectie-instrumenten ontwikkelen, beheren of gebruiken. De aard en omvang van die veranderopgave hangt sterk af van de uitkomsten van de toetsingsprojecten in de ketens. In ieder geval moet het waarborgen van de compliantie in de bedrijfsprocessen en voortbrenging- en beheer geïmplementeerd worden. Mogelijk moeten daarnaast in het bedrijfsproces wijzigingen worden doorgevoerd, bijvoorbeeld in het opvolgen van uitworp door het selectie-instrument. De primaire verantwoordelijkheid voor de implementatie van die verandering ligt in de ketens en de lijn in overeenstemming met het keten- en lijnsturingsmodel. Het project ondersteunt deze veranderopgave waar dat de Belastingdienst brede efficiëntie verhoogt.

3

Aanpak en strategie

3.1 Strategie

De doelstellingen en beoogde resultaten van het project behoren tot één van de strategische opdrachten binnen de Belastingdienst. Als zodanig zijn de doelstellingen opgenomen in het “keten overstijgende strategische opdrachten”(KOSO), een al bestaand besturingsmechanisme om voortgang op deze opdrachten te borgen. Deze borging, en de daarbij behorende bestuurlijke aandacht en prioritering, is de basis voor de implementatie strategie.

De reikwijdte en doelstelling van het project vereisen zowel centrale activiteiten als activiteiten in de ketens. Het project bestaat derhalve uit een centrale Belastingdienst-brede component en uit levering door projecten in de ketens. De Belastingdienst-brede resultaten zijn benoemd in paragraaf 1.5.1., de resultaten die per keten worden geleverd in paragraaf 1.5.2. Waar mogelijk worden de normale leveringsprocessen in de ketens en lijn gebruikt. Dit omvat ook de afstemming van de ketens met de lijn. Waar noodzakelijk, met name bij het vermijden van kritische afhankelijkheden, wordt de levering in het centrale project uitgevoerd.

De decentrale uitvoering van de toetsing brengt een risico van inconsistentie in interpretatie, toepassing en verslaglegging van de resultaten met zich mee. Dit is uiteraard onwenselijk. Derhalve zal het regieproject door middel van een centraal expertiseteam deelnemen aan de uitvoering in de ketens. Dat zal met name in de eerste fase van het project gebeuren om te zorgen dat de experts in de ketens voldoende kennis en ervaring krijgen voor een consistente uitvoering. Daarna zal het centrale expertiseteam door middel van steekproeven valideren of de toetsen consistent worden uitgevoerd. Het centrale expertiseteam zal de projecten in de ketens ook blijven bijstaan met uitvoeringsadviezen.

De totale sturing van het project wordt verder beschreven in paragraaf 4.2.

3.2 Kaders en toetsen

Om aan juridische eisen zoals beschreven in paragraaf 1.4 te voldoen is een specifiek toetsingskader met ondersteunende toetsen nodig. Het kader legt vast welke toetsen waarom en wanneer uitgevoerd moeten worden, de toetsen schrijven in detail voor welke criteria getoetst en vastgelegd moeten worden. Er zijn in de Belastingdienst al verschillende toetsinstrumenten en werkinstructies in gebruik (of nog in ontwikkeling) die ieder deels invulling geven aan de scope van het project. Dit is ook bevestigd door de Autoriteit Persoonsgegevens in de brief van 10 november 2025. Het betreft met name de volgende instrumenten:

Toetsingsinstrument	Doel
Data Protection Impact Assessment (DPIA)	Privacy toetsinstrument op bedrijfsproces niveau
Ethisch Juridisch Assessment (EJA)	Toetsinstrument voor selectie-instrumenten op instrumentniveau. Deze toets omvat de IAMA en een bias toets.
Werkinstructie toetsen selectieregels	Werkinstructie voor de beoordeling van individuele selectieregels in een selectie-instrument

Tabel 2 Toetsingsinstrumenten

Deze toetsen zijn ieder op zich niet volledig voor de scope van het project en hebben ook een aanzienlijke overlap. Vanuit deze uitgangspositie, en gegeven het aantal te toetsen selectie-instrumenten, is voor het consolideren van deze kaders en toetsen tot een vereenvoudigd en efficiënter toetsingskader gekozen. Het geconsolideerde toetsingskader² omvat criteria en normering op:

- bedrijfsprocesniveau;
- selectie-instrument niveau;
- selectieregel niveau.

²Het kader wordt gebaseerd op beschikbare kaders waaronder het beleidskader Waarborgen selectie-instrumenten voor de Belastingdienst (Kader met waarborgen voor selectie-instrumenten).

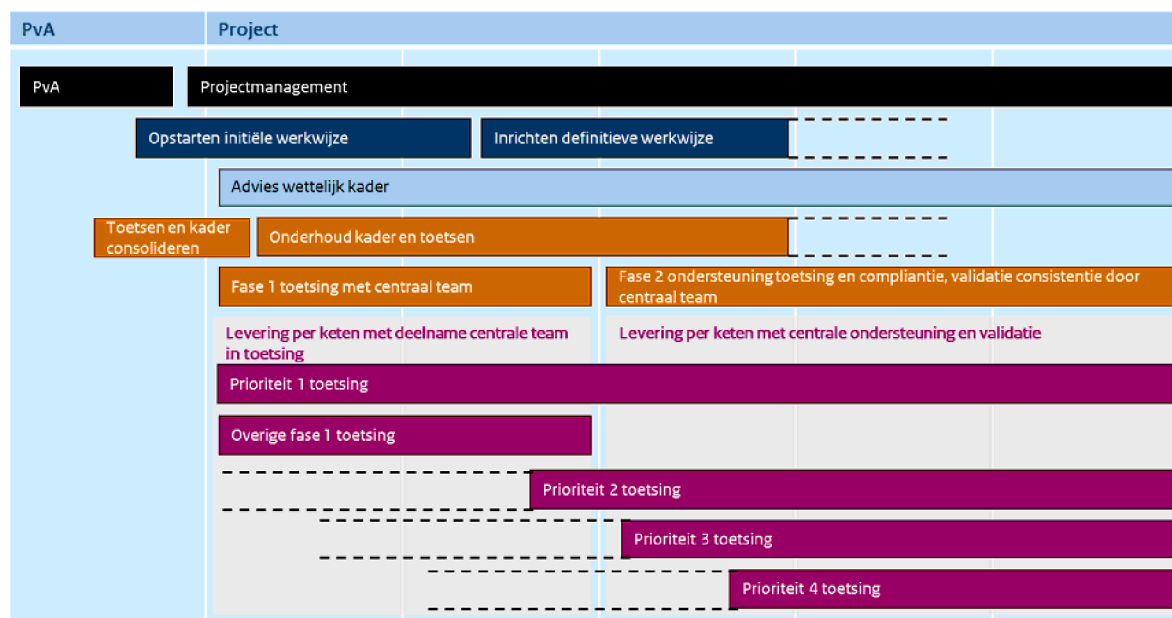
Tijdens de uitvoering van fase 1 van het project (zie de fasering in 3.3) worden, mede op basis van de ervaringen bij de eerste toetsingen in de ketens, naast het toetsingskader ook aanvullende documentatie- en referentiematerialen opgeleverd.

Het geconsolideerde toetsingskader geeft ook invulling aan de specifieke eisen van de AP zoals genoemd in de brief van 10 november 2025:

- Normering voor de verplichte onderbouwing van selectiecriteria bij elk selectie-instrument.
- Een richtlijn voor betekenisvolle menselijke tussenkomst bij geautomatiseerde selectie.
- Een richtlijn voor transparantie richting burgers en bedrijven wanneer geautomatiseerde selectie is toegepast in een Awb-besluit.
- Gebruik van éénduidige terminologie. Appendix II beschrijft het startpunt wat in de ontwikkeling van het toetsingskader gevalideerd en waar nodig uitgebouwd zal worden.

3.3 Fasering

Onderstaand diagram geeft de fasering van het project weer. Naast de werkstomen in het centrale project, die ook de ondersteuning van toetsing en aanpassing in de ketens door het centrale expertiseteam omvat, zijn in magenta de fases van toetsing en aanpassing in de ketens weergegeven.

Figuur 1 Fasering van de projectuitvoering

Om te zorgen dat alle toetsen consistent worden uitgevoerd, bijvoorbeeld met betrekking tot de inschatting van “in aanmerkelijke mate treffen”, gaat het centrale expertiseteam in de eerste toetsingsfase actief deelnemen in alle toetsingsprojecten in de ketens. Dit stelt het project ook in staat om de naleving van de documentatiestandaarden te borgen, meer inzicht te krijgen in de werklast van de toetsen, en om de kennis over de praktische toepassing van de toetsen en kaders te verdiepen.

De verworven informatie ten aanzien van de werklast van de toetsing, de efficiëntie die bereikt wordt door het tegelijkertijd uitvoeren van de toetsen en de simplificatie van de toetsen en kaders wordt gebruikt om de projectplanning te valideren en indien nodig te herzien. De verwachting is dat latere toetsingsprojecten met minder werk en doorlooptijd uitgevoerd kunnen worden. In toetsingsfase 2 kan de uitvoering van de toetsing dan ook versneld worden. Ook gaat het centrale expertise team meer op afstand en op verzoek de projectteams in de ketens ondersteunen bij de uitvoering van de toetsen, wat de afhankelijkheid van dat centrale expertise team beperkt. Dat geeft het centrale expertise team de mogelijkheid om meer aandacht aan validatie van het werk van de projectteams in de ketens te besteden. Tijdens de projectuitvoering kan ervoor gekozen worden om langer in het “centrale deelname in de teams” model te werken, wat met name het geval zal zijn als de werkdruk in het centrale team dat toestaat en het tot een wezenlijk efficiëntere uitvoering van de toetsen leidt.

3.4 Prioritering

Onder regie van het project zullen meer dan 100 toetsingsprojecten door de ketens uitgevoerd gaan worden, waar nodig opgevolgd door aanpassingsprojecten. De prioritering van die projecten wordt per keten in vier stappen gedaan:

1. Fase 1 projecten
2. Risicogestuurde prioritering van de toetsing van de selectie-instrumenten per portfolio;
3. Prioritering van de toetsingsprojecten in de totale portfolio prioritering;
4. Prioritering van de benodigde aanpassingsprojecten.

Ad. 1) Voor de eerste fase worden selectie-instrumenten geprioriteerd op basis van in het selectie-instrument gebruikte gegevens en aantal aangiften dat het selectie-instrument verwerkt. Dit wordt aangevuld met enkele toetsingsprojecten van relatief lage complexiteit. Dit om de planning en opschaling in de ketens zo goed mogelijk voor te bereiden.

Het relatieve belang van het toetsen van het selectie-instrument is ingeschat op basis van de onderstaande kenmerken:

- Of bijzondere of strafrechtelijke persoonsgegevens verwerkt worden;
- Of beschermde persoonskenmerken gebruikt worden;
- Of het selectie-instrument dateert van voor het van kracht worden van de AVG (mei 2018) of daarna;
- Of menselijke tussenkomst is georganiseerd in het proces waarbinnen het selectie-instrument wordt ingezet?

Daarnaast is het belang bepaald op basis van het aantal 'aangiften' dat met het selectie-instrument jaarlijks wordt geraakt:

- Minder dan 10.000 is geclassificeerd als gewicht 1;
- Tussen de 10.000 en 100.000 is geclassificeerd als gewicht 2;
- Gewicht 3 is toegekend tussen de 100.000 en de 1.000.000 aangiften;
- Gewicht 4 is toegekend als het om meer dan 1 miljoen aangiften per jaar gaat.

Op basis van de waarden op deze twee assen maken we een 'heatmap'. We onderscheiden hierin vervolgens de categorieën:

- Zeer hoge prioriteit
- Hoge prioriteit
- Gemiddelde prioriteit
- Lage prioriteit

Figuur 2 Heat map; groen = lage prioriteit, geel = gemiddelde prioriteit, rood is hoge prioriteit, donkerrood is zeer hoge prioriteit

Onderstaande tabel geeft de resultaten van deze classificatie weer. Gestart zal worden met de toetsing van de als "Zeer Hoge Prioriteit" geclassificeerde selectie-instrumenten gevolgd door de "Hoge Prioriteit" selectie-instrumenten.

Directie	Domein/keten/proces	Zeer hoog	Hoog	Gemiddeld	Laag	Nog prioriteren	Totaal
CAP	autobelastingen			1	2	1	4
	gegevens					2	2
	Inning en betalingsverkeer				4		4
GO	Vennootschapsbelasting & Dividendbelasting			2		2	4
	Overige Middelen: Overdrachtsbelasting			1	3		2
	Overige Middelen: Milieubelasting				1		1
	Generiek Kantoor en Toezicht (incl. BBK)				1		1
FIOD						1	1
MKB	OB		3	3	2	6	14
	Loonheffingen		1	20	7		28
P	Inkomensheffing	4	5	11	5		25
	S&E			2	1		3
	Vennootschapsbelasting / dividendbelasting					4	4
Nog te alloceren					1	7	8
Totaal		4	9	40	26	23	102

Tabel 3 Prioritering gebaseerd op het initiële overzicht zoals dit aangeleverd was bij de AP. Selectie-instrumenten konden nog niet geprioriteerd worden als het aantal aangiften dat met het selectie-instrument wordt geraakt niet vermeld was.

Ad 2). De ketens wordt gevraagd om een daadwerkelijk risicogestuurde prioritering te maken voor de selectie-instrumenten in hun keten. Dit om met meer zekerheid te kunnen zeggen dat instrumenten met het grootste risico op non-compliance als eerste getoetst en, indien nodig, aangepast zullen worden. Dit impliceert dat selectie-instrumenten aan de lijst "hoge" en "zeer hoge" prioriteit selectie-instrumenten toegevoegd kunnen worden, maar ook dat selectie-instrumenten een lagere prioriteit krijgen.

Ad 3). De prioritering van de toetsingsprojecten ten opzichte van andere projecten in de keten-jaarplanning wordt volgens het reguliere portfoliomanagementproces uitgevoerd, rekening houdend met andere strategische prioriteiten, de beschikbare capaciteit, etc.

Ad 4). De prioritering van de aanpassingsprojecten ten opzichte van andere projecten in de keten-jaarplanning wordt volgens het reguliere portfoliomanagementproces uitgevoerd, rekening houdend met andere strategische prioriteiten, beschikbare capaciteit, etc.

Het project overziet de gehele prioritering (en uitvoering) van de toetsingsprojecten en aanpassingsprojecten en stelt mogelijke vertragingen bij het bereiken van de projectdoelstellingen aan de orde.

3.5 Eerste fase toetsing

In de eerste fase van de toetsing ligt de prioriteit bij de "zeer hoge" en "hoge" prioriteit selectie-instrumenten. In aanvulling hierop worden enkele extra selectie-instrumenten geselecteerd zodat een meer accuraat beeld gevormd kan worden van de benodigde gemiddelde hoeveelheid werk per toetsing. Dit ter ondersteuning van de projectplanning.

De voor de eerste fase gekozen selectie-instrumenten zijn hieronder weergegeven.

Keten	Instrument	Rationale
Inkomensheffing	Attenderen IH - Geldteruggavebrieven (GTB)	Zeet hoge prioriteit
Inkomensheffing	Doelgroepbepaling VKA	Zeet hoge prioriteit

	(Verkorte Aangifte)	
Inkomensheffing	Uitnodigen tot het doen van aangifte IH (beschrijven IH)	Zeer hoge prioriteit
Inkomensheffing	Query's HHC	Zeer hoge prioriteit
Omzetbelasting	Risicomodel OB Buitenland	Hoge prioriteit
Omzetbelasting	Risicomodel OB nihilaangevers	Hoge prioriteit
Omzetbelasting	Suppleties OB	Hoge prioriteit
Omzetbelasting	Signaalmodel OB carrouselfraude	Gemiddelde prioriteit
Loonheffingen	Poortcontroles	Hoge prioriteit
Loonheffingen	BSN-geboortedatum verschillen	Gemiddelde prioriteit
Inning en Betalingsverkeer	Dynamisch Monitoren/BNA/WKKGG	lage prioriteit

Tabel 4 Initiële prioritering

De selectie-instrumenten in scope in de eerste fase kunnen, zoals ook aangeven in paragraaf 3.4, op basis van prioritering in de ketens nog wijzigen, mocht de risicoanalyse in de keten of de beschikbare capaciteit daar aanleiding toe geven. Dit heeft geen gevolgen voor de totale ambitie betreffende de te toetsen selectie-instrumenten in fase 1.

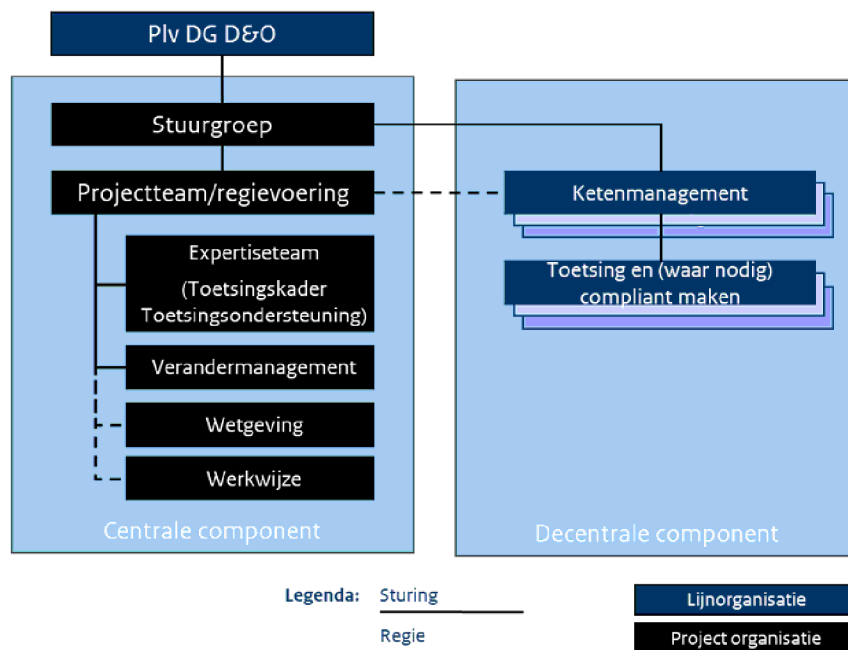
4

Besturing

4.1 Centraal organiseren en beleggen in de lijn

Voor het bereiken van de doelstellingen zijn zowel Belastingdienst-brede activiteiten als projectuitvoering in de ketens nodig. Om optimaal gebruik te maken van de bestaande voortbrengingsprocessen en -sturing, én om de vereiste keten-overstijgende coördinatie en standaardisatie te bewerkstelligen, is de projectsturing en -organisatie deels centraal en deels in de keten belegd. Deze Belastingdienst-brede en keten-resultaten zijn benoemd in paragraaf 1.5.

De inrichting van de projectsturing en projectorganisatie weerspiegelen deze verdeling. Daarbij wordt het binnen de Belastingdienst eerder gebruikte “regie” concept toegepast. Hierbij stelt het regie-voerende project doelen voor levering in de ketens en bewaakt de voortgang, terwijl de ketens verantwoordelijk zijn voor de daadwerkelijke levering.

Figuur 3 Sturing en organisatie

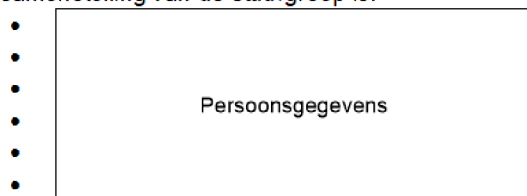
In de centrale component worden ook de Belastingdienst-brede resultaten geleverd.

4.2 Opdrachtgever en sturing

Gezien de Belastingdienst-brede reikwijdte en de hoge prioriteit is de **Persoonsgegevens** de opdrachtgever. De meer frequente sturing en ondersteuning van het project is belegd bij de project stuurgroep. De stuurgroep bestaat uit directeuren van de betrokken directies onder voorzitterschap van **Persoonsgegevens**. De stuurgroep heeft de volgende verantwoordelijkheden:

- Besluitvorming over strategische keuzes in de projectaanpak en context, inclusief mogelijke prioritering in relatie tot andere opgaves.
- Toezicht houden op de voortgang van het project.
- De ontwikkeling en vaststelling van het toetsingskader geautomatiseerde selectie bewaken.
- Ondersteunen van het project bij het adresseren van project-overstijgende dilemma's en problemen.
- Ondersteunen van de project-communicatie en inbedding van de project-uitkomsten in de organisatie.

De samenstelling van de stuurgroep is:

- Vertegenwoordiging FRS cluster
- Vertegenwoordiging directie Particulieren
- Vertegenwoordiging directie Grote Ondernemingen
- Vertegenwoordiging directie Centrale Administratieve Processen

Zoals hieronder beschreven zal een groot deel van de toetsingsprojecten uitgevoerd worden via de reguliere ketenprocessen. Binnen de ketens zal de reguliere sturing en controle toegepast worden. Daarnaast zal het centrale project de totale voortgang binnen de Belastingdienst bewaken en hierover rapporteren.

4.3 Projectorganisatie

De reikwijdte, omvang en verscheidenheid aan uitkomsten van het project vereisen een projectorganisatie met verschillende teams.

Team	Verantwoordelijkheden
Projectmanagement	Levering in het project • Managen van de totale project-uitvoering, • Beheren relaties met belanghebbenden, • Rapportage naar stuurgroep, • Rapportage naar Autoriteit Persoonsgegevens, • Bemensing centrale werkgroepen, • Managen project risico's, • Managen projectbudget.
Toetsingskader	Levering in het project • Vaststellen van de juridische en ethische normen- en toetsingskaders. • Opstellen van werkinstructies voor het toepassen van het toetsingskader.
Toetsingsondersteuning, centrale expertise team	Levering in het project • Ondersteunen ketens bij toepassen toetsingskader, initieel door deelname aan de toetsingsprojecten, in fase 2 door het geven van ondersteuning op verzoek. • Toeziën op consistente toepassing van de toetsingskaders en werkinstructies. • Ondersteunen werkgroep "Werkwijze" bij het inrichten van de instandhouding en werkprocessen
Werkwijze	Regie vanuit het project, levering in de lijn • Inrichten van een tijdelijke werkwijze voor de toetsingsprojecten. • Waar nodig aanpassen van de voortbrengings-, controle- en instandhoudingsprocessen en -systemen om de voortdurende compliance met de juridische kaders en het ethische perspectief te waarborgen.
Wetgeving	Regie vanuit het project, levering in de lijn • Op basis van de toetsingsuitkomsten definiëren van (mogelijke) ontbrekende wettelijke kaders voor selectie-instrumenten.
Verandermanagement	Regie vanuit het project, levering in de lijn en in het centrale project • Ontwikkelen en uitvoeren van het centrale verandermanagement. • Implementatie in de ketens.

Tabel 5 Projectorganisatie

De teams worden samengesteld met medewerkers van de verschillende betrokken directies, maar de resultaatverantwoordelijkheid ligt in het centrale project. Medewerkers kunnen in meerdere teams werken, wat met name het geval is bij het expertiseteam en het toetsingskader-team.

4.4 Keten organisatie

De toetsingsprojecten in de ketens worden uitgevoerd door de ketens volgens de normale leveringsprocessen onder regie vanuit het centrale project. Gedurende de projectuitvoering zullen meer dan 100 toetsingsprojecten uitgevoerd worden in verschillende ketens en directies. De onderstaande tabel benoemt de specifieke verantwoordelijkheden die niet tot de normale leveringsprocessen behoren.

Keten verantwoordelijke	Verantwoordelijkheden
Keten manager of gedelegeerde in de keten	- Afstemmen van de prioritering van de toetsingsprojecten (en waar nodig de opvolging) met het centrale project. - Rapporteren over de voortgang van de toetsingsprojecten (en waar nodig de opvolging).
Project team voor toetsing van selectie-instrument in keten	- Uitvoeren toetsen volgens kader; zie Appendix I. - Indien nodig waarborgen van de compliantie van het selectie-instrument (dit kan ook veranderingen in het primaire bedrijfsproces vereisen). - Verslaglegging van resultaten en andere benodigde documentatie in de daarvoor aangewezen formats en systemen. - Implementeren van de wijzigingen in IV-voortbrenging, -beheersmaatregelen en -instandhouding zoals gedefinieerd in de Werkwijze werkstroom.

Tabel 6 Organisatie in de ketens

4.5 Risico's, issues en kansen

In de projectuitvoering wordt volledig risicomangent volgens de standaard van de Belastingdienst ingericht inclusief inschatting van waarschijnlijkheid en gevolg per risico. Tijdens het maken van het plan van aanpak zijn de volgende risico's en mitigerende maatregelen geïdentificeerd.

Risico	Mitigerende maatregel
Voortgang wordt bemoeilijk door verschillen in taal (of definities) en cultuur.	Onderdeel van dit plan van aanpak is een vastgesteld en toepasbaar begrippenkader (semantische harmonie)
Kunnen we wel over de benodigde expertise beschikken (kaderstellend en uitvoerend)?	Vastgelegde afspraken t.a.v. de inzet van mensen vanuit de verschillende organisatieonderdelen
Beschikken de deskundigen in de toetsteams over de benodigde basiskennis t.a.v. resp. de AVG, Awb, gelijke behandeling, ethiek en fiscaliteit	De deskundigen krijgen op de andere vakgebieden een introductiecursus voor de onderlinge communicatie en samenwerking.
Uitvoeren van de toetsen kost significant meer tijd dan van tevoren gepland.	Starten met een pilotfase waarbij meer inzicht verkregen wordt t.a.v. de benodigde manuren en doorlooptijd,
Is elke selectieregel wel te onderbouwen en koppelen aan wetgeving en beleid?	We richten een dusdanig toetsingsproces in dat iedere selectieregel volledig beschreven en onderbouwd is, en zodoende moet zijn te koppelen aan wetgeving en beleid.
Worden de toetsen inhoudelijk afdoende uitgebreid uitgevoerd en vastgelegd?	Controle door het centrale expertiseteam.
Hebben we wel afdoende inzicht in/ overzicht van welke selectie-instrumenten binnen de Belastingdienst gebruikt worden	Controleren en waar nodig actualiseren is onderdeel van de uitvoering van het plan van aanpak.
We hebben interne beheersing niet afdoende ingericht.	Borging als onderdeel van de aangepaste werkwijze uitrollen.
Gebruik van data (bijzondere persoonsgegevens) voor biastoetsing niet toegestaan	Opvolgen als standpunt AP in Q1 2026 bekend is.
Data voor (bias) toetsing is niet beschikbaar.	Gebruik van publieke databronnen (bv CBS) waar mogelijk. Projecten met complexe data behoefte vroeg starten.
We kunnen niet afdoende op bias toetsen.	Methodiek voor bias-toetsing wordt ontwikkeld en

	regulier bijgesteld op basis van voortschrijdend inzicht.
Organisatorisch eigendom van een selectie-instrument is niet belegd.	Toevoegen aan domein volgens concern architectuur.
De impact van aanpassingen in selectie-instrumenten op onze handhaving (dienstverlening, toezicht en opsporing) is niet voldoende in beeld.	Als aanpassingen van selectie-instrumenten benodigd zijn, zo spoedig mogelijk betrekken van specialisten op het gebied van handhaving of handhavingsbeleid.

Tabel 7 Projectrisico's

4.6 Rapporteren

In onderstaande tabellen is aangegeven hoe de prestatie-indicatoren afgeleid zijn van de kritieke succesfactoren. Deze vormen de basis voor de rapportage aan de opdrachtgever en andere belanghebbenden.

Kritische succesfactor (gericht op de uitkomsten)	Prestatie-indicator
Kunnen we komen tot besluitvorming t.a.v. het toetsingskader?	Toetsingskader is vastgesteld en vastgelegd in werkinstructies.
Kunnen de selectie-instrumenten getoetst en waar nodig aangepast worden?	Selectie-instrumenten zijn getoetst en waar nodig aangepast (aantal verwerkte instrumenten).
Kunnen we de nieuw te ontwikkelen aanpak borgen in het reguliere werkproces?	We hebben instandhouding compliantie geïmplementeerd (aantal ketens, audit).
Kunnen we vaststellen wat op dit moment (nog) ontbreekt in het huidige wettelijke kader?	Ontbrekend wettelijk kader is beschreven (mijlpaal).
Voldoende signalering van problemen.	Feedback loop ingericht voor ieder selectie-instrument.

Tabel 8 Resultaatrapportage

Kritische succesfactor (gericht op het proces)	Prestatie indicator
Semantische harmonie (eenheid van taal).	Vastgesteld en voor alle stakeholders toepasbaar begrippenkader.
Kunnen we een eenduidige aanpak ontwikkelen die breed toepasbaar is?	We hebben een eenduidige aanpak die geschikt is voor gebruik binnen de hele Belastingdienst (audit).
Kunnen we structureel over de benodigde kennis en capaciteit beschikken?	Beschikbaarheid kennis en capaciteit is geregeld (rapportage over niet gealloceerde werkzaamheden).
Omvat de reikwijdte van het project alle selectie-instrumenten?	Overzicht van gebruikte selectie-instrumenten in relatie tot getoetste selectie-instrumenten (rapportage, audit).
Voldoet de toetsingsrapportage aan het toetsingskader?	Aantal toetsings- en aanpassingsprojecten dat rapportages oplevert volgens de richtlijnen zoals vastgesteld in het kader (meting via reguliere controls).
Worden de toetsresultaten centraal vastgelegd en zijn deze goed ontsloten?	Centraal ingerichte voorziening voor de toetsresultaten en documentatie.

Tabel 9 Procesrapportage

De voortgangsrapportage aan de stuurgroep en de AP omvat ook:

- Aantal getoetste selectie-instrumenten
- Aantal selectie-instrumenten die compliant zijn volgens kader
- Wijzigingen op selectie-instrumenten lijst
- Aantal ketens die hele scope hebben gevalideerd
- Bereikte mijlpalen
- Inzicht in toetsingsresultaten en opvolging daarvan (inhoudelijk)

5 Planning en resources

5.1 Uitgangspunten en aannames

Zoals eerder aangegeven, is er voor aanvang van het project te weinig ervaring met het uitvoeren van de toetsen en de uitkomsten daarvan, om een goed onderbouwde planning voor de totale uitvoering van het project te kunnen geven. Derhalve is hier een aspiratie-planning op basis van nu beschikbare gegevens en onderstaande aannames opgenomen.

Aannames ten aanzien van de uitvoering van de toetsen:

- De toetsen worden per selectie-instrument in combinatie (tegelijktijd en met materiële allocatie van het team) uitgevoerd door een projectteam dat de onderstaande rollen kent:
 - 1 penvoerder
 - 1 specialist uit het centrale expertise team (jurist privacy en toetsing)
 - 1 data scientist
 - 1 product owner of gemandateerde eigenaar in de lijn (van het betreffende instrument)
 - 1 fiscaal specialist (van het betreffende instrument)
 - 1 technisch specialist (van het betreffende instrument)
 - 1 privacy adviseur (van het betreffende instrument)
- Het centrale expertiseteam heeft 4 specialisten, 4 penvoerders en 4 data scientists. Dat maakt gedurende de eerste toetsingsfase parallelle uitvoering van 12 toetsingsprojecten mogelijk. In de tweede toetsingsfase kan dat opgeschaald worden naar 24 projecten. Het centrale expertiseteam zal waar nodig extra specialisten raadplegen (bijvoorbeeld ethische-, juridische- en fiscale specialisten).
- Voor de bedrijfsprocessen waarin selectie-instrumenten gebruikt worden moet een DPIA uitgevoerd worden. Extra efficiency door het gebruik van een Privacy Risk Assessment (PRA) of door het al (deels) beschikbaar zijn van een DPIA is niet meegenomen.
- Het oplossen van eventuele non-compliance van een selectie-instrument kan grotendeels in parallel met de toetsing gebeuren, bijvoorbeeld door het verbeteren van de documentatie van het selectie-instrument.
- Voor het oplossen van de eventuele non-compliance is 10% van de toetsingsinspanning gereserveerd.
- De consolidatie van de toetsen en het opbouwen van kennis en ervaring betreffende de uitvoering van de toetsen verhoogt de efficiency van de uitvoering met 70% in toetsingsfase 2 (ten opzichte van toetsingsfase 1).
- Capaciteit in de ketens en de lijn (bv. vaktechnische kennis) is niet beperkend voor de uitvoering van het project.

De aanname van de hoeveelheid werk voor het toetsen van een instrument in toetsingsfase 1 is:

Toets	Werk centraal team	Werk keten	Doorlooptijd
Valideren risico classificatie selectie-instrument	4	12	5
DPIA uitvoeren	21	107	60
Regeltoetsing	10	15	30
Selectie-instrument toetsing inclusief bias	15	56	40
Reservering compliance (10%)	5	19	
Totaal	55 (som)	209 (som)	60 (maximum)

Tabel 10 Aannames bij de berekening van de benodigde capaciteit voor toetsing van één selectie-instrument in toetsingsfase 1 (alles in dagen)

5.2 Mensen

Onderstaande tabel geeft de aangenomen werklust van het project weer. Deze berekening is gebaseerd op de aanpak, projectorganisatie en bovenstaande aannames, en dient ter validatie van de geaspireerde mijlpalen.

Team	Expertise	Capaciteit 2026 (dagen)	Capaciteit 2027 (dagen)
Centraal project	Regievoering (projectmanagement)	180	90
Centraal project	Expertiseteam (toetsingskader)	80	
Centraal project	Wetgeving	20	
Centraal project	Werkwijze	50	25
Centraal project	Verandermanagement, O&P	100	55
Centraal project	Expertiseteam (toetsingsondersteuning)	1420	420
Keten projecten	Product owner, fiscalist, product specialist, privacy adviseur, data scientist, penvoerder	10700	8610
Totaal		12550	9200

Tabel 11 Schatting (afgerond) van de benodigde capaciteit voor de uitvoering van het project.

Zoals eerder aangegeven zal deze werklast na fase 1 opnieuw vastgesteld worden op basis van de dan beschikbare empirische data. Realiseerbaarheid van de bovenstaande werklast is ook afhankelijk van prioritering ten opzichte van andere projecten in de ketens.

5.3 Middelen

Voor de uitvoering van het project zijn geen extra technische middelen voorzien. Bestaande voorzieningen en systemen zullen gebruikt worden, bijvoorbeeld voor de rapportage, verslaglegging en statistische analyse.

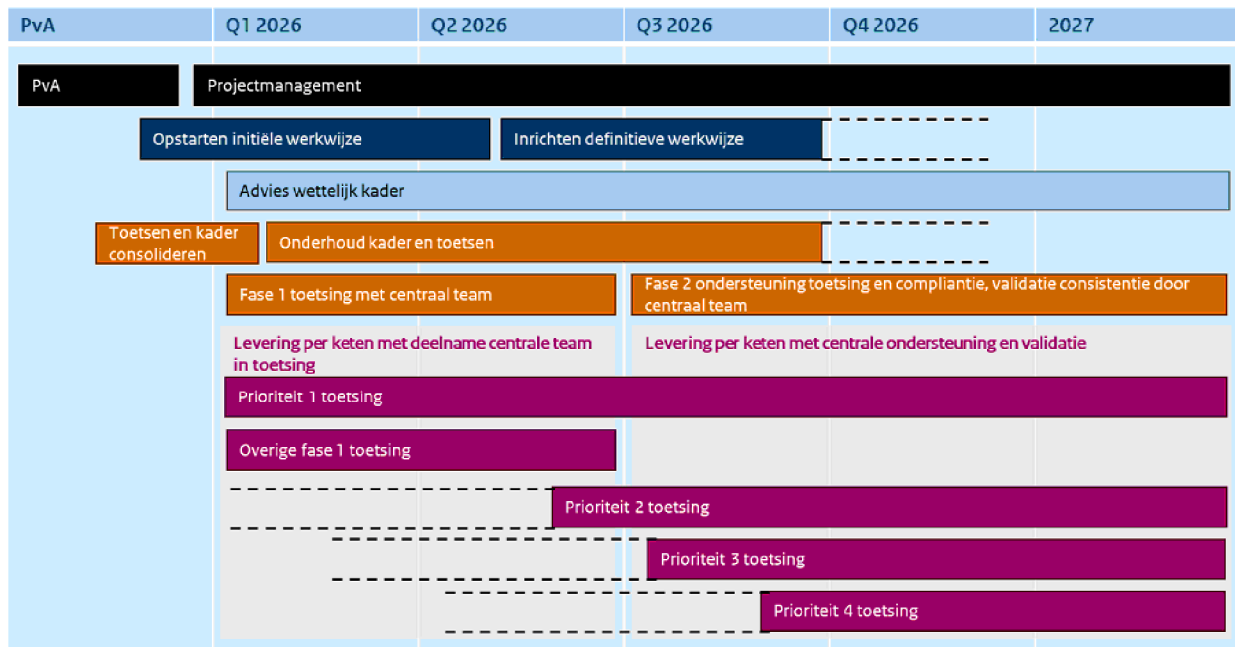
Voor de mogelijk noodzakelijke verkrijging van externe referentie data ter ondersteuning van de bias-analyses zijn in het project geen voorzieningen opgenomen. Dit is omdat deze data ook na de afronding van het project nodig is voor de herhaalde bias-toetsen, en dus in de normale beheerkosten opgenomen moet worden.

De in paragraaf 5.2 aangeven geschatte benodigde capaciteit kan gedeeltelijke invulling met inhuurcapaciteit noodzakelijk maken.

Verandermanagement omvat ook de schatting voor de ontwikkeling en onderhoud van een e-learning module ter ondersteuning van de implementatie.

5.4 Aspiratie mijlpalen

In onderstaand diagram is de fasering van het project nogmaals weergegeven.

Figuur 4 Aspiratie planning

Op basis van de aannames in paragraaf 5.1 en 5.2 zijn de onderstaande aspiratie mijlpalen gedefinieerd.

Datum	Mijlpaal
30-01-2026	Toetsingskader en toetsen geconsolideerd.
01-07-2026	Aanvang toetsingsfase 2 (centrale ondersteuning).
31-12-2026	De “zeer hoog” en “hoog” prioriteit selectie-instrumenten zijn getoetst.
31-12-2026	In totaal 40 selectie-instrumenten getoetst.

Tabel 12 Mijlpalen

Appendix I. Werkwijze toetsing initieel toetsingskader

De selectie-instrumenten moeten voldoen aan wet- en regelgeving (grondrechten, bestuursrecht, privacy-recht en fiscaal recht). Om dit te kunnen aantonen, moet de Belastingdienst de selectie-instrumenten toetsen en de resultaten hiervan vastleggen. Niet alleen rechtmatigheid maar ook het ethisch perspectief is hierbij van belang. In de aanpak kan een logische volgorde worden toegepast door te beginnen met het toetsen van de elementen in het selectie-instrument (de selectieregels), dan te verbreden naar het selectie-instrument zelf en vervolgens naar het proces waarin het wordt toegepast. Ook is er een volgorde in tijd te onderkennen door te starten met opzet en bestaan (1 t/m 3) en vervolgens te kijken naar de werking, namelijk de output (uitwerp) (zie 4) en de outcome (resultaten) (zie 5).

Het onderzoek naar discriminatoire verwerkingen loopt hiermee via de volgende 'fases'

1. toetsen van de elementen in het selectie-instrument;
2. dan te verbreden naar het selectie-instrument zelf;
3. vervolgens kijken naar het proces waarin het wordt toegepast;
4. Toetsen of een bepaalde groep oververtegenwoordigd is in de selectie;
5. evaluatie van het selectie-instrument.

De eerste toets wordt gedaan op basis van de door Vaktechniek ontwikkelde 'Werkinstructie selectieregels'³. Deze werkinstructie toetst selectieregels en selectie-indicatoren aan de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG), non-discriminatie en algemene beginselen van behoorlijk bestuur.

De beoordeling van het selectie-instrument als geheel is gebaseerd op het Ethisch Juridisch Assessment (EJA)⁴. Het EJA is opgebouwd uit (elementen van) drie bestaande instrumenten:

- IAMA (Impact Assessment Mensenrechten en Algoritmes);
- Rijksmodel DPIA (Data Protection Impact Assessment);
- Bias-analyse, ontwikkeld binnen DF&A.

Her proces als geheel wordt getoetst door een DPIA uit te voeren. Voor het uitvoeren van DPIA's en het toetsen daarvan gebruiken we het Rapportage model DPIA rijksdienst 3.0.

Onderzocht moet worden of de geautomatiseerde selectie op de juiste wijze plaatsvindt en effectief is. Hiervoor is inzicht in de resultaten (correctiepercentages) nodig en inzicht in de resultaten van aselechte behandeling. De uitkomsten hiervan zijn weer te gebruiken voor de statistische onderbouwing indien dit bij de uitvoering van de werkinstructie noodzakelijk blijkt.

De bovengenoemde toetsen geven een basis voor het kader, maar extra aandacht is vereist voor:

- Zorgen dat aanmerkelijke gevolgen voor betrokkene (subject of object) van de selectie pas kunnen intreden na betekenisvolle menselijke tussenkomst.
- Zorgen dat selectie niet automatisch betekent dat er ook andere aanmerkelijke gevolgen zijn.

Deze kunnen beide getoetst worden in het kader van de DPIA (bijvoorbeeld als onderdeel van DPIA deel 2, onderdeel A, nummer 4).

Analyse van proxy-selectie-indicatoren is onderdeel van de toetsing.

Het beleid ten aanzien van transparantieverplichtingen met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens is nog in ontwikkeling. Zodra dit beleid is vastgesteld zullen de implicaties voor kaders en toetsing in het project vastgesteld worden.

³ De Werkinstructie toetsing selectieregels is separaat aan de AP verstrekt.

⁴ Het EJA is separaat aan de AP verstrekt.

Appendix II. Terminologie

- Een **algoritme** is een set van regels en instructies die een computer uitvoert om een probleem op te lossen of een vraag te beantwoorden (definitie Algemene Rekenkamer 2021).
- **Selecteren** is het maken van onderscheid in de behandeling van objecten of subjecten.
- Een **selectie-instrument** is een algoritme dat objecten of subjecten selecteert op basis van selectieregels en/of selectie-indicatoren.
- Een **selectieregel** is een regel of instructie waarmee een selectie instrument onderscheid maakt tussen objecten of subjecten op basis van selectie-indicatoren.
- **Selectie-indicatoren** zijn kenmerken, variabelen en/of parameters op basis waarvan selectie-instrumenten objecten of subjecten selecteren of indelen in (risico)groepen.
- **Profilering** is in artikel 4 AVG gedefinieerd als 'elke vorm van geautomatiseerde verwerking van persoonsgegevens waarbij aan de hand van persoonsgegevens bepaalde persoonlijke aspecten van een natuurlijke persoon worden geëvalueerd, met name met de bedoeling zijn beroepsprestaties, economische situatie, gezondheid, persoonlijke voorkeuren, interesses, betrouwbaarheid, gedrag, locatie of verplaatsingen te analyseren of te voorspellen'.
- **Geautomatiseerde besluitvorming** ziet op het nemen van besluiten met technische middelen en zonder menselijke tussenkomst in het besluitvormingsproces. Er is sprake van een menselijke tussenkomst wanneer het menselijke toezicht op de besluitvorming zinvol is, en niet slechts symbolisch. Deze tussenkomst moet worden uitgevoerd door iemand die bevoegd en bekwaam is om het besluit te veranderen en deze persoon moet alle relevante gegevens in hun analyse betrekken. Wanneer iemand altijd zonder meer geautomatiseerde gegenereerde aanbevelingen opvolgt, is er geen sprake van een menselijke tussenkomst en levert dat dus geautomatiseerde besluitvorming op (Advies Landsadvocaat over geautomatiseerde selectietechnieken, 12 maart 2024).
- Volgens de AP is sprake van '**betekenisvolle menselijke tussenkomst**' als degene die tussenkomt voldoende kan beoordelen of selectie in een bepaald geval terecht is. Dit betekent dat de behandelend ambtenaar moet weten hoe het geautomatiseerde proces (selectieregel/algoritme/technologie) werkt en moet begrijpen hoe deze (de totstandkoming van) het uiteindelijke besluit vormt en beïnvloedt.
- **Bias** is een bewust of onbewuste vooringenomenheid, vertekening of vooroordeel in denken en handelen.